

Garlībam Merķelim – 250.
Starptautiska zinātniska konference.

Rīga, Latvijas Nacionālā bibliotēka
27.-29. novembris, 2019.

Atbalsta un rīkotājorganizācijas:

Latvijas Nacionālā bibliotēka
Latvijas Universitātes Humanitāro zinātņu fakultāte
LU Vēstures un filozofijas fakultāte
LU Literatūras, folkloras un mākslas institūts
LU Akadēmiskā bibliotēka
Depkina/ Rāmavas muiža
Potsdamas Universitāte
Tartu Universitāte
Rīgas Dome
Vācijas Federatīvās Republikas vēstniecība
Valsts Kultūrkapitāla fonds

Konferences mērķi: Garlība Merķeļa ideju aktualizācija mūsdienu sabiedrībā; Merķeļa lomas apzināšana un novērtēšana Baltijas apgaismības kontekstā; Merķeļa konceptu (*latviešu vēsture, latviešu mitoloģija; pieci verdzības gadsimti; latvju varonis un nodevējs: Imanta un Kaupo; Līgo svētki Zilajā kalnā* u.c.) izpēte no nācijas *pieaugšanas* laika 19. gadsimta otrajā pusē līdz 21. gadsimtam; Merķeļa un viņa tekstu recepcijas atklāšana Baltijas kultūrā.

Konferences programma

27. novembris

Ievadlekcija. LNB kore 11. stāvā
18.00-20.00

Iwan-Michelangelo D'Aprile (Potsdam). Garlieb Merkel und die Aufklärung/
Garlībs Merķelis un apgaismība
Vīns, uzkodas

28. novembris

1. sēde. Ziedoņa zāle

Vadītājs: Guido Straube

9.30

konferences atklāšana, uzrunas: **Andris Vilks**, Latvijas Nacionālās bibliotēkas direktors, **Dace Bula**, Latvijas Universitātes Literatūras, folkloras un mākslas institūta direktore, **Pertels Pīrimē** (*Pärtel Piirimäe*), Tartu Universitātes profesors

- 10.00-10.30 **Dirk Sangmeister** (Erfurt). Ungeschriebene Seiten in Merkels Lebensgeschichte(n) / Baltās lapas Merķeļa dzīvesstāst(os)
- 10.30.-11.00 **Anita Čerpinska** (Rīga). Napoleona I vērtējums Garlība Merķeļa interpretācijā
- 11.00-11.30 **Pärtel Piirimäe** (Tartu). Garlieb Merkel's concept of slavery / Garlība Merķeļa *verdžība* koncepts
- 11.30-12.00 **Benedikts Kalnačs** (Rīga). Garlība Merķeļa ideju aktualizācija latviešu literārajā kultūrā

12.00 – 13. 30

Konferences norisi papildinās **izstādes "Sapere aude! Garlībam Merķelim - 250"** atklāšana LNB 5. Stāvā. Izstādes kuratore: Dr. philol. **Aija Taimiņa**

Izstādē būs iespējams iepazīties ar Garlība Merķeļa personību un daiļradi no līdz šim nepazīstamām pusēm, savukārt tās eksponātu vidū būs aplūkojami vairāki jaunatklāti materiāli. Kā radās Merķeļa interese par latviešiem un kādas bija sekas darbu "Latvieši" un "Vanems Imanta" publikācijām? Kādu lomu Merķeļa dzīvē spēlēja dzīves un darba gaitas Berlīnē un Kopenhāgenā? Kāpēc viņa daiļradē nozīmīgi bija Napoleona karu gadi? Kāpēc literatūrkritika un publicistika viņam kļuva par kaujas lauku? Kā latvieši godināja Merķeli simtgadē? Caur šiem un citiem jautājumiem izstāde piedāvās iepazīt Merķeli ne vien kā Apgaismības laikmeta literātu, bet arī kā cilvēku - gan cildinātu, gan izsmietu, pretrunu pilnu un sarežģītu personību, kas turpina fascinēt un iedvesmot arī šodien. Uzdrīksties zināt!

Pusdienas

2. sēde Ziedoņa zāle

Vadītājs: Raivis Bičevskis

- 13.30-14.00 **Uwe Hentschel** (Chemnitz). Garlieb Merkel als Reise Schriftsteller / Garlībs Merķelis kā ceļojumu literatūras autors
- 14.00-14.30 **Gvido Straube** (Rīga). Nenobriedušie apgaismotāji – G.Merķeļa tēvs
- 14.30-15.00 **Justyna Prusinowska** (Poznań) Garlība Merķeļa sūdžības no Zilā kalna. Latviešu balss kopīgā 15.-19. gs. Eiropas zemnieku bēdu dziesmā
- 15.00-15.30 **Pauls Daija** (Rīga). Garlībs Merķelis un Heinriha Čokes stāsta "*Das Goldmachedorf*" ("Ciems, kur zeltu taisa") latviešu tulkojums (1830)

Kafijas pauze

16.00 autobuss uz **Katlakalnu**.

Piemiņas brīdis pie G.Merķeļa kapa.

Rāmavas/Depkina muiža

- 17.00-19.00 Muižas apskate: **Ilmars Dirveiks** (Rīga). Depkina muiža: arhitekta skatījums

Edvarda Šmite (Rīga). Garlība Merķeļa vārds Latvijas mākslas vēsturē
Sarunas pie vīna glāzes.

29. novembris

3. sēde. Ziedoņa zāle

Vadītājs: Pauls Daija

9.00 – 9.30

Holger Böning (Brēmene). Garlieb Merkel –
Volksaufklärung, Leibeigenschaft und
Bauernbefreiung / Garlībs Merķelis – tautas
apgaismība, dzimtbūšana un zemnieku brīvīšana

9.30-10.00

Lilija Limane (Rīga). Garlībs Merķelis un Napoleona
iebrukuma reminiscences latviešu literatūrā

10.00-10.30

Beata Paškevica (Rīga). Latviešu tautasdziesmas
G. Merķeļa publikācijā 1797. gadā

10.30-11.00

Kristīne Zaļuma (Rīga). Garlība Merķeļa mājskolotāja
gadi un dzejas laiks Liepupē (1788-1792)

11.00-11.30 Kafijas pauze

4. sēde. Ziedoņa zāle

Vadītāja: Beata Paškevica

11.30-12.00

Kadi Kähär-Peterson (Tartu). Garlieb Merckels
Ideen einer Geschichte der Menschheit / Garlība
Merķeļa idejas par cilvēces vēsturi

12.00-12.30

Jūlija Boguna

12.30-13.00

Gatis Ozoliņš (Daugavpils/Rīga). Dievi, kultūra un
Merķelis

13.00-13.30

Raivis Bičevskis (Rīga). Pagātnē vērstie pravieši

13.30-14.30 Pusdienas

Paneldiskusija ar lasījumiem tās ievadā “Merķelis. Latvieši. 2019” Ziedoņa zāle

Vada: M.Ķibilds

14.30-16.30

Priekšlasījumi:

Igors Šuvajevs (Rīga). Aizklājidentitātes un pārnēsumi

Rihards Kūlis (Rīga). Identitātes konstruēšana un latviskais savdabīgums

Krišjānis Lācis (Rīga). Identitātes un 20. gadsimta politiskā filozofija
ar diskusiju noslēgumā, kurā piedalās Raivis Bičevskis, Toms Treinis, Anna Auziņa
Konferences noslēgums

19.00

Izrāde G.Merķelis “Latvieši” Latvijas Nacionālajā teātrī / T.Treina režija.

Izrādes ilgums 1 st. 30 minūtes.

Anotācija:

2018./2019. gada "Spēlmaņu nakts" nominācija: Gada gaismu mākslinieks Toms Streilis

Jaunā dramaturģe Justīne Kļava, kuras autordarbs "Dvēseļu utenis" 2018. gadā pārliecinoši ieguva Spēlmaņu nakts Grand Prix, kopā ar režisoru Tomu Treini piedāvā uz kanonisku tekstu – Merķeļa "Latviešiem" - palūkoties no paradoksālās un komiskās puses. Vai latvieši bija stūrī iedzīti nodzērušies nabadziņi vai viltīgi mēģināja iežēlināt dižo Merķeli, kurš toreiz bija vien ideālu pārņemts vācbaltiešu jauneklis.